

DOROSŁY (45) *part praet act*

Oba o jasne.

sg m N dorosły (5). ◊ *D* dorosłemu (1). ◊ *A* dorosłego (2) *BiałKaz, SarnStat*; -ého (1), -(e)go (1), dorosły (1) *SkarKaz*. ◊ *I* dorosłym (3). ◊ *L* dorosł(e)m (1). ◊ *f N* dorosła (4). ◊ *A* dorosłą (1). ◊ *I* dorosłą (1). ◊ *n N* dorosł(e) (1). ◊ *A* dorosł(e) (1). ◊ *pl N m pers* dorośli (5). *subst* dorosł(e) (3). ◊ *G* dorosłych (1). ◊ *D* dorosłym (4). ◊ *A m pers* dorosł(e) (2), dorosłych (1); -(e) *SkarKazSej*, -(e): -ych *WujNT* (1 : 1). *subst* dorosłe (4); -é (1), -(e) (3). ◊ *L* dorosłych (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w., także s.v. dorosłek.

Dojrzały, pełnoletni, mający odpowiedni wiek; dochodzący do pewnego wzrostu, wielkości; bupaes Calep; (o kobiecie:) nubilis Calag, Cn; exoletus, grandis natu, maturus, plenus annis, tempestiva a viro, viripotens Cn (35): Galata gdy poczuie płód w łobie/ tedy gi wyciągnie z łiebie ięftli będą iuż dorofle/ tedy ie zoftawi, á ięftli fą małe barzo/ tedy ie zafię włoży w matczyniecz aż dorofłą. *FalZioł* IV 35d; *GliczKsiąż* O3v; Dorosła. Nubilis. *Calag* 343a; iuż dziś ná zakonną ránę Pan zako^{nv} młode ciało fwe wydáie: ktore dorofle ná frogie męki y śmierć wjdác zá nas raczjł *SkarŻyw* 1, 478; Do młyná wieprze dáwac tákie/ coby ich dokarmiwać/ ktory iuż będzie w dworze pierwey rozetkány w karmniku/ y dorofły. *GostGosp* 62.

[*dorosły czego: między pánkami Minerwy boginiey ięft iedná táka [...]/ bárzo fliczney twarzy/ pánienká mądra y dowcipu wielkiego [...]/ á prawie iuż dorofła mężá. SkarŻyw* 968 (*Linde*).]

dorosły do czego (1): A to wten obyczay/ że óni mogą mieć Piątniki álbo Stopniki prawie dorofłe do Nárybienia Stávów. *Strum* P3v.

Wyrażenia: »cora dorosła« (1): Miał Tullius dwie corze fwoie dorofłe *BielKron* 103.

»dzieci dorofłe« [szyk 2 : 1] (3): [Orzeł] zatym na gniazdo leci między dzieci fwe iuż dorofle. *FalZioł* IV 17b; Lecz fą či/ ktorzi dzieći fwych iuż dorosłych [qui prolis suae iam annis provectae] złemi obyczáyami brzydą fię *ModrzBaz* 53v; *Calep* 142b.

»dziewka, dziewczeczka dorosła« [szyk 2 : 1] (2 : 1): *UstPraw* B3; Między tymi dzyećmi zakładnemi byłá dzyewká iuż dorofła imieniem Chlelia *BielKron* 106; Bo ięfli názwifko to Almá nie fłuży przez fię dorofłym dziewczętkam dla iákiego podeyżrzenia iedno z przydatkiem: áby znázne było ich dziewictwo *CzechRozm* 130.

»dorofłe (męskie, panieńskie) lata« = *odnoszące się do pełnoletności* [szyk 2 : 1] (3): Y owżem gdy látá dorofłe przytąpią/ pokázuiemy iáwnie złego drzewá nieśláchetne owoce *WujJudConf* 63v; Y ták ftánął Iádam wczyniony w męlkich dorofłych leciech *SkarŻyw* 259; Toć zwiáfłowanie/ [...] nie było przed iey vrodzeniem áni po vrodzeniu iey w dziećinftwie: ále áż w dorofłych pánienfkich leciech *CzechEp* 192.

»dorośli ludzie« [szyk 4 : 1] (6): *WujJud* 94v [2 r.]; kroleństwo niebiefkie nie tylko dorofłym ludziom/ ále y dźiateczkam przynależy. *WujJudConf* 170; *WujNT* 16, 84, 323.

»dorofły mąż« [szyk 1 : 1] (2): *StryjKron* 350; czemuż wždy I. M. będąc takim mężem dorofłym iuż/ ná liche dziećiny tak fię bárzo śierdzi *CzechEp* 92.

»dorofła panna« (2): *KochFrag* 16; Ma śioftrę dorofłą Pánnę *CiekPotr* 26.

»panna dorosła [= stara]« (1): A iefli to łobie kto zá fromotę ma iż pánná ie⁸⁰ ieft dorofła [superadulta] *WujNT* 1.Cor 7/36.

»dorosły rozum« = *taki jak u dorosłego człowieka* (1): áby [ciotka W. K. M.] wiefłzą [pociechę odniosła]/ gdy ná dorofły rozum iego pátrzyć [...] będzie. *SkarKaz*)(4v.

»syn dorosły« [szyk 3 : 1] (4): *BiałKaz* I4; o czym ieft wiele wrzáfkw miedzy wámi/ ná pány [...] dzierzawce dobr krolewfkich [...] ná ich fyny w kolebkách/ y dorofłe *SkarKazSej* 693b; *SarnStat* 914; Stali tám koło niego dorofli fynowie *KlonWor* 70.

»dorosły wiek« = *pełnoletność* [szyk 1 : 1] (2): A to przelewánie krwi nie hámuie fię wdorofłem wieku [in aetate adulta]; przychodzi iuż y do dzieći. *ModrzBaz* 144, 13v.

W przén (1) : Rzymfka łtolicá dorofła y długowieczną będąc/ w łufzbie Bożey Koronowaną byłá *SkarJedn* 388.

a. *W funkcji rzeczownika* (9) : Ponieważ iedno dorofli nurzáni máią być/ [...] tedyc tu do ponurzenia dofkonáłości potrzebá? *CzechRozm* 259; Wfzytkim on łáfkw/ którzy łufzą iemu/ Ták w máłym wieku/ iáko dorofłemu. *KochPs* 175; Ten gdy widział/ iż wiárá Chrześciáńfka wiefcey fię łławiłá śmierciá męczennikow: Y gdy nie tylo dorofłe/ ále y máłe dziatki/ y pániénki/ ná męczeństwo zá wiárę świętą bieżáło *SkarŻyw* 130, 27, 245; y wfzyscy dorofli powinni gi [*Skład Apostolski*] vmieć *WujNT* 515, 21; iż fie nikt w grzechu nie rodzi: przetoż krzeft niepotrzebny tylko dorofłym przez się grzełzającym *PowodPr* 35.

Szereg: »dzieci i dorofli« (1): bywa to częfto/ że łzczęśliwe powozdenie/ á łpofob życia łkázonego łpráwuie to/ że y dzieći/ y dorofli [*nec pueris nec adultis*]/ y męzowie/ y łtarcy niemogá być do zacnych łpraw poyteczni *ModrzBaz* 12.

Synonimy: doskonały, dożrzały, użrzały, żrzały.

Cf **DOROŚĆ**, **NIEDOROSŁY**